JAMHUURIYADDA SOMALILAND

REPUBLIC OF SOMALILAND

XAFIISKA GARYAQAANKA GUUD EE QARANKA
SOLICITOR GENERAL OFFICE

FAAFINTA RASMIGA AH
OFFICIAL GAZETTE

ألنّشرة الرّسمية لجمهورية صوماليلاند

Sannadka 5aad	Cadad Gaar ah	1/9/2016

XEERKA SAXAAFADDA
Xeer No. 27/2004

Email: garyaqaankaguud@gmail.com
Web.www.garyaqaankaguud.com

Lama iibin karo
Not for sale

Sannadka 2016

REPUBLIC OF SOMALILAND

THE PRESIDENT

JSL/M/WM /240/3217/052004 **DATE….23/05/04**

DECREETO MADAXWEYNE NO: 0025/052004

Madaxweynaha Jamhuuriyadda Somaliland

Markuu Helay: Go'aanka G/W ee Lr. GW/KF-21/317/2004 ee 18/01/2004 oo uu Golaha Wakiiladu kuna ansixiyey xeerka Saxaaadda Xeer NO: 27/2004 iyo Go, aanka ansixinta Golaha Guurtida Lr: GG/Kal/fadhi23/G-4/2004

Markuu Arkay: Qodobka 75aad ee Dastuurka Jamhuuriyadda Somaliland.

Wuxuu soo Saaray

Xeerkan oo lagu baahinayo dhaqan-galka Xeerka Saxaafadda Xeer NO: 27/2004. Waxaana lagu soo saari doonaa faafinta rasmiga ah ee dawladda.

Allaa Mahad Leh,

Daahir Riyaale Kaahin
Madaxweyne

Jamhuuriyada Somaliland

GOLAHA WAKIILADA

Xarunta, Hargeysa

Republic of Somaliland

HOUSE OF REPRESENTATIVES

HQ, Hargeisa

Our ref: GW/Kf-21/ 317 /2004

Date: 18/01/2004

GO'AAN ANSIXIN XEERKA SAXAAFADDA (Xeer No. 27/2004)

GOLAHA WAKIILADA JSL

Markuu Arkay: qodobada 32aad, 38(4)aad iyo 39aad ee Dastuurka Qaranka.

Markuu Darsay: si qoto dheerna uga dooday dulucda mashruuc-sharciga saxaafadda ee Xukuumaddu soo gudbisay, curfiga duwaliga ah & shuruucda anshaxa saxaafadda madaxa banaan ee duniddu ku dhaqanto.

Markuu Tixgeliyay: muhiimada saxaafadda xorta ahi u leedahay gudashada xuquuqda aasaasiga ah ee xoriyadda afkaar dhiibashada (xorriyatul-qawl) ee Dastuurku muwaadiniinta u damaanad qaaday. Taas oo ay waajib tahay inay ka tarjumto horumarinta maslaxadda guud ee ummadda.

Markuu dhagaystay: talooyinka ay soo bandhigeen ururada saxaafadda wadaniga ah iyo xeel-dheerayaal madax banaan oo aqoon u leh mihnadda saxaafadda.

Markuu u Codeeyay: ansixinta Xeerka Saxaafadda, fadhigii 18/01/2004 oo ay goob-joog ahaayeen 47 Mudane oo ka mid ah xubnaha Golaha Wakiilada.

Wuxuu

Cod aqlabiyad ah (43 cod) oo gacan taag ah ku ansixiyey Xeerka Saxaafadda (Xeer No. 27/2004). Halka 2 Mudane ka diideen, 1 Mudane oo kalena uu ka aamusay, iyadoo aanu Gudoomiyuhuna cod bixin sida u caadada ahayd.

Allah Mahad Leh,

Maxamed Xuseen Cisman
XOGHAYAHA GUUD G/WAKIILADA

Axmed Maxamed Adan
GUDOOMIYAHA G/WAKIILADA

Jamhuuriyadda Somaliland

Xeerka Saxaafadda (Xeer No.27/2004)

Golaha Wakiilada

Markuu Arkey: Qodobka 32aad ee Dastuurka oo si cad u kafaalo qaadaya xorriyadda qawlka iyo qoraalka.

Markuu Xaqiiqsaday: in jiritaanka, horumarinta iyo kobcinta saxaafadda xorta ah ee awooda badan leh, ay lagama maarmaan u tahay tarjamadda dhabta ah ee xorriyatul-qawlka iyo dimoqraadiyada.

Markuu Tixgeliyey: in xorriyadda saxaafaddu, aanay muwaadiniinta u ahayn oo kaliya Golaha ay ku muujin alahaayeen fikradahooda, ee ay waliba saxaafaddu ka qaadato kaalin joogto ah Ilaalinta xuquuqda dadka oo dhan, iyo horumarinta dhaqanka dimoqraadiga ah, iyadoo isla marka u saamaxaysa muwaadiniinta fursadda ay kaga dhiiban lahaayeen fikrado miisaaman

amuuraha kala duwan ee xasaasiga ah, iyo soo bandhigidda ra'yigooda khuseeya siyaalaha ay u socdaan hawl-qabadyada ummaddu.

Wuxuu Ansixiyey Xeerkan

Xubinta I

Mabaadida guud

Qodobka 1aad

Waxa xeerkan loogu yeedhaya: xeerka saxafadda (xeer no. 27/2004)

Qodobka 2aad
Qeexida Erray.bixinta

Qeexidda xeerkan gudihiisa, hadii ujeedadu aanay wax kale u baahnayn waa sidan:

"**Saxafad**" micnaheedu waa abuuridda hawl qabad kasta oo sameynaaya maskaxda iyo fikiradaha dadweynaha oo dhan, sida wargeysyada, joornaalada, qoraalo xiliyeedyo, wakaladaha wararka, raadiyaha, telefishanka, filimada la daawado, (filimo & video), masawirada, kartoonada, buugaag, miyuusiga iyo wax kasta oo loogu talo galo isku xidhiidhinta wadareed (mass communication).

"Suxufi" micnahiisu wuxuu yahay qoflasta oo ka hawl gala shaqooyinka saxafadda

“Ablaawe”micnihiisu waa ilmaha aan aabihii la aqoon.

“**Faraxumeyn’** micnihiisu waa isku dayga ama smaynta fal kufsi.

Qodobka 3aad
Xorriyada saxafadda

a) Xorriyadda saxafadda waxa xaqiijinaya oo aqoonsaday Dastuurka jamhuuriyadda Somaliland, waxayna ixtiraan iyo xishmad ka mudan tahay dalkan Somaliland gudihiisa.
b) Saxafadda cabudhin lagulama kici karo.
c) Waxa reeban waxkasta oo loo qaadan karo faaf-reeb(censorship)
d) Suxufiyiintu waxay isu abaabuli karaan urur-xirfadeedyo (professional organizations) oo leh dallad guud (umbrella) iyo xeer-hoosad anshax oo midaysan.

Qodobka 4aad

Ujedada Saxaafadda

a) Ururinta iyo fidinta wararka
b) Bandhigidda fikradaha khuseeya amuuro kala duwan.
c) Shaac-bixinta dhaliilaha ama taageerada ku wajahan amuuro kala duwan ee dalka gudiihiisa iyo dibedaba.
d) Ka qaybgalka saamaynta rayul-caamka dadweynaha, iyagoo isticmaalaya habab kala gadisan.

Qodobka 5aad

Xaqa ka qeybgelida hawlaha saxafadda & Xaqa Socodsiinta Hawl-qabad saxaafadeed :

Qof kasta oo muwaadin Somaliland isagoo kalidiis ah ama shirkad kula ah dadkale, wuxuu xaq u leeyaay abuurida iyo socodsiinta haw-qabad kasta oo saxaafadeed.

Xubinta II
DIIWAANGELINTA SAXAFADA

Qodobka 6aad
<u>Diiwaangalinta saxafada</u>

a) Cidkasta oo damacsan inuu aasaaso hay'ad saxafadeed, waxa waajib ku ah inuu iska diiwaan geliyo xeer-illaalinta guud ee qaranka, kadib marka shuruudaha xeerkani tilmaamayo soo dhamaystiro.
b) Hadii arrintu khusayso hay'ad hore u diiwaan gashanayd oo damacsan inay ku korshiso soo saaridda wargeys horle ama saxaafad cusub, waxa waajibku ah hay'adaas inay diiwaan geliso waxqabadkaas cusub ama ay kordhisay ee saxaafadeed si waafaqsan Habka diwangelinta.
c) Haddii arrintu ay khuseyso xafiis ama hay'ad dawladeed, oo doonaysa inay qabato nooc kasta oo saxaafadeed, waxa lagama maarmaan ah, si xeerkan loo tixgaliyo in hay'adaasi ama xafiiskaasi is diiwaangeliyo.

Qodobka 7aad

<u>SHURUUDAHA DIIWAANGELINTA</u>

1. Dalabka lagu codsanayo diiwaangelinta waa inay la socota tafaasiishan hoosku qoran :
   a) Magaca mulkiilaha ama mulkiilayaasha hawlqabadkaas saxaafadeed,

b) Magaca hawlqabadkaas saxafadeed yeelanayo ,
c) Magacyada tifaftirayaasha sare iyo soo saarayaasha hawlqabadka saxaafadeed, kuwaas oo waajib tahay in aqoontooda waxbarasho gaadhsiisan tahay heer dugsi sare, isla markaana shahaado ku haystaan mihnada saxafadda.
d) Nooca hawlqabadka saxaafadeed ama warbaahineed ee la diiwangeliyay.
e) Cinwaanka hawlqabadkaas saxafadeed iyo meesha ay kutaal sida: degmo, xaafa, dariiq, iwm.
f) Magaca iyo cinwaanka soosaaraha hawlqabadkaas saxaafadeed (publisher), hadii uu ka duwan yahay mulkiilaha hawqabadkaas.
g) Saxafadda iyadoo aan isdiwaan gelin wax soo saarta, waa laga xayiraya ilaa inta ay is diiwaangelianyso.

2. Mulkiilaha hawlqabadkasta oo saxaafadeed, waxa waajibku ah, inuu isla markuu cinwaankiisa bedelo si dag dag ah u ogeysiiyo xafiiska xeer-ilaalinta iyo ururka saxaafadda ee uu ka tirsan yahay.

Xubinta III

XUQUUQDA HELITAANKA WARARKA

Qodobka 8aad

Awooda Helitaanka iyo fidinta wararka

1) Suxufiga looma xidhi karo hawlgal saxaafadeed, iyadoo xadhigiisa aanay xalaalayn maxkamad awood u lihi.

2) Saxaafad kasta iyo wakiiladeedu haddii aan xeer ka reebin. Waxay xaq u leyihiin in ay ka doonaan ka helaan kana wariyan wararka iyo maclumadka ilo kasta oo dawladda ah, oo wararkaas iyo maclumaadkasi ku xidhan yihiin.
3) Saxaafad kasta iyo wakiiladeedu waxa ay xaq u leeyihiin fidinta wararka maclumadka iyo wax soo saarka kale ee saxaafda.
4) Suxufigu wuxuu xaq u leeyahy inuu dawladda ka helo wixii dhokomenti ah ee la xidhiidha hawlihiisa.
5) Arrimaha hoos ku qoran lama ogola shaac-bixintooda iyo fidintoodaba:

a) Tacliiqa ku saabsan dacwada aan go, aan laga gaadhin oo wali maxkamad hor taal.
b) Iyadoo qofka ay khusayso ogolaado mooyaane, macluumaadka khaaska ah ee khuseeya dhibane fal-dambiyeed la gaadhsiiyey

6) Sheegidda ilaha wararka :
- Soo saaraha ama tafaftiraha ama wariyaha ilaha uu ka helay ama ka Soo xigtay macluumaadka uu u isticmaalay saxaadaddiisa waxa keliya oo Waydiin kara garsooraha maxkamadda, haddii ay lagma maarmaan u tahay go, aan ka gaadhista dacwad maxkamad hortaal.

Qodobka 9aad
Xaqa jawaab- celinta

1) Haddii war ama macluumaad khuseeya qof laga qoray hawl-qabad saxaafadeed, waxa qofkaasi xaq u leeyahay inuu ku jawaaboo isla saxaafadaa warku ku soo baxyay.
2) Hawl-qabdka saxaafadeed ee warkaas oo kale soo saara, waxa waajib ku ah inay fursad siiyaan

qofka ay khusayso inuu sida ugu dhakhsaha badan kaga jawaabo habkii iyo meeshii markii hore laga fidiyay/bahiyay.

Xubinta Iv

MASUULIYADDA SAXAAFADDA

Qodobka 10aad

U Hogaansanaanta xeerka saxafadda

1) Saxaafad kasta waxa ku waajib ah inay xaqiijiso in wax soo saarkeeda saxaafadeed ee ay fidiso uu noqdo mid run ah oo dheeli tiran.
2) Saxafad kasta waxa ku waajib ah ilaalinta iyo xafidaada sirta xeryaha ciidamada ee baahintoodu keeni karto in ay cadawgu wiiqaan istaraatiijiyada iyo awooda ciidan ee dalka.
3) Mabanana suxufi shisheeye inuu galo ama sawiro xeryaha iyo fadhiisimada ciidamada iyo goobaha kale ee galistiisu si ku meel gaadh ah loogu diidan yahay sababo amankiisa la xidhiidha darteed. Hadii aan loo ogalaan.
4) Ma banaana saxaafadda lagu baahiyo sawiro iyo muuqaalo aadame oo qaawan, hadii kalifin sababo cilmiyeed.
5) Ma banaana in saxaafaddu baahiso faalooyin iyo maqaalo lagu ceebaynayo ku dhaqanka shareecada iyo karaamadda diinta islaamka.
6) Saxaafadda ku xad gudubta faqradaha qodobkan, waxaa loo raacayaa anshax marinta kuxusan xeer hoosaadka anshaxa saxaafadda iyo xeerarka madaniga ah ee dalka ee falkoodu khuseeyo
7) Saxaafadda waxa ku waajib ah bixinta cashuurta rukhsadda (licence fee)

8) Saxaafaddu way u siman tahay cashuuraha iyo takaaliifta kastamka ee la xidhiidha keenista agabka iyo qalabka saxaafadda.

Qodobka 11aad

Kaydinta macluumadka suxufiga iyo qorayaasha

1) Saxaafad kasta waxa ku waajib ah in ay kaydiso magaca iyo cinwaanka qoraha, suxufiga ama tifaftiraha waxsoo saar saxaafadeed kasta.
2) Haddii qoraha ama tifaftiraha wax soo saar saxaafadeed uu isticmaalo naanays qof loo yaqaan oo uu oggol yahay, waxa wajib ku ah wax qabad kasta oo saxaafadeed inay magiciisa oo dhan la raaciyo naanasytaas.

Qodobka 12aad

Arimaha lagu muujinayo wax-soo-saarka saxaafadeed

1) Saxaafad kasta oo fidinta wax soo saarkeedu uu qooraal yahay waxa waajib ah inay ku daabacaan magaca iyo cinwaanka mulkiilaha hawl qabadkaas saxaafadeed, magaca, xarunta iyo ciwaanka tifaftiraha sare, ku xigeenka tifaftiraha sare iyo soo saaraha.
2) Haddii wax soo saarka saxaafadeed lagu fidiyo noocyo kale oo saxaafadda ah, waxa waajib ah in magaca iyo cinwaanka soo saaraha iyo magcayada maamulaha ay ku soo baxaan meel muuqta.
3) Haddii hawlqabad saxaafadeed uu mar labad dib u soo saaro warar ama macluumad markii ay soo saartay wakaalad war ama war kaasi ku soo baxay wax soo saar saxafadeed oo kale, ama laga helay ilo gaar ahaaneed, waxa waajib ah in mulkiilaha curiyay la sheego in laga soo dheegtay.

Xubinta v

DHAQANKA SAXAAFADDA

Qodobka 13aad

Raadinta xaqiiqda

a) Saxaafadda waxa waajib ka saaran yahay inay si wayn ugu taxadiraan soo saaridda qoraalada aan runta ahayn iyo kuwa khaldan.
b) Markasta oo la hubiyay in la oo saaray macluumaad aan run ahayn, war-bixin marin habaabin ah, ama mid khaldan, waxa saxaafadda waajib ku ah inay isla markiiba saxdo, kuna saxdo meel bayaan u muuqata.
c) Saxaafadda waxa ku waajib ah inay si daacadnimo iyo xaqiiqo ah u wariyaan xogta & go,aanda kasoo baxa gar eedayn ah oo ay xubin ka yihiin.

Qodobka 14aad

Faalada iyo warka

Saxaafadu iyada oo xaq u leyihiin madaxbanaanidooda, waxa haddana waajib ku ah inay kala saaraan faallada iyo warka.

Qodobka 15ad

Xorriyadda gaarka ah (privacy)

Gelista fasax la,aanta ah baadhista amuuraha qofka u gaarka , iyada oo fasax la haysan, taas oo ay weheliso isticmaalka musawir qaadayaasha wax soo dhaweeya, si musawiro looga qaado dad jooga hoy gaar ahaaneed, iyadoo aanay ogolayn, waxa kaliya oo la fasixi karaa, marka kaliya ee la caddayn karo, in hawlahaasi yihiin, ama si macquul ah loo ogaan

karo, kuwo looga dan leeyahay illaalinta maslaxadda caamka ah.

Qoaobka 16aad

Hoyga gaarka ah waxaa loo yaqaanaa

a) Guri kasta oo khaas ahaan loo deggan yahay, iyadoo oo ay weheliso beertiisa iyo dhismayaasha ku wareegsan, laakiin kuma jiro xero kasta oo ku qabsan, ama barxadda baabuurta laga dhigto ee hor taal, iyo qaybaha ku wareegsan dhulkaas iyo jidadka muuqda ee dadku marayaan.
b) Qolka la seexdo ee hudheelada, hase yeeshee kuma jiro qaybaha kale ee hudheelku.
c) Qolalka ka mid ah cusbitaalada ama xarumaha daaweeynta ee lagu daweeyo ama jiifiyo dadka.

Qodobka 17aad
Qalabka Dhegeysiga:

Iyada oo lagu ilaalinaayo maslaxadda caamka ah mooyaane, Saxafiyiintu uma heli karaan marmarsiiyo, kumana soo daabici karaan wax soo saar lagu helay isticmaalka qalabka dhegaysiga sirta (kuwa basaasiintu isticmaasho) ama dhex fadhiisiga wada-hadalada gaar ahaaneed ee telefoonada, ama sheekooyinka khaaska ah oo si qarsoodi ah u duubto.

Qodobka 18aad

Amuuraha Gaarka ah:

Waxaa reebban ku xadgudubka xorriyadda gaar ahaaneed, waxay si gaara u khuseeyaan baadhista ku saabsan shakhsiyaadka cusbitaalada ku jira ama jeelka ama maxkamad taagan.

Qodobka 19aad

Hufnaanta Anshaxa Saxaafadda

Warbaahintu waxay leedahay anshax hufan, waana in warkeedu noqdo mid sugan oo dheelitiran.

Qodobka 20aad

Isku-sheegidda khaldan

Suxufiyiinta waxaa waajib ku ah, in aanay ku helin ama ku raadin inuu ka helo wararka, ama musawirada ku qaadin, iyagoo isticmaalaya magacyo aanay lahayn oo khaldan.

Qodobka 21aad

Qaab-raadinta warka

A) Suxufiga waxaa waajib ku ah, in aanu ku helin, kana raadin inuu ka helo wararka, macluumaadka ama musawirada, isagoo isticmaalaya hanjabaad, caga-juglayn.

B) Waxay masuuliyadda tafaftirayaashu tahay xaqiijinta ku camal falidda amuurahaas.

Qodobka 22aad

Ku xad-gudubka tacsida iyo murugada

Meelaha ay ka jiraan tacsi iyo murugo, waxaa saxaafadda waajib ku ah inay waraysigooda ugu tagaan oo lagu soo qaado hab naxariis leh.

Qodobka 23aad

Waraysiga & Musawirada Caruurta:

Suxufiyiintu waa in aanay guud ahaan warays la yeelan ama musawirin caruurta ay da'doodu ka yartahay 15sanadood, oo aanay kala hadlin amuuraha khuseeya daryeelkooda, ama daryeelka carruur kale, haddii aanay la joogin waalidkoodu ama aanay waalidkaasi ogolaan ama aanu qof wayn oo masuul ka ah caruurtaasi aanay goobjoogahayn sida ku qeexan xeerka caalamiga ee xaquuqda carruurta.

Qodobka 24aad

Carruurta iyo Dacwadaha Faroxumaynta

a) Saxaafaddu waa inaanay, xitaa mararka aanu sharcigu diidayn, tilmaamin caruurta ka yar 15 sano, ee ay saameeyaan dacwadaha ku saabsan faraxumaynta, hadii ay dhibanayaal ama markhaatiyaal ama eedaysanayaal yihiin.

b) Wararka ku soo baxa saxaafad kastaba, ee kuseeya fal-dembiyeed fara-xumayneed loo gaystey ilmo carruur ah:-

- Qofka qaangaadhka, ah ee falkaas gaysta waa in la tilmaamaa:
- Fal dambiyeedka waa in lagu sheegaa "fal-dambiyeed culus oo caruur yar yar loo gaystay" ama hadal munaasib ah oo u eg.
- Ilmaha falka loo gaystay lama magcaabi karo, lamana sawiri karo.
- Taxadar waa inuu ku jiraa, inaan warka lagu sheegin wax tilmaamikara, haddii ay jirto xigtanimo ka dhaxaysa eedaysanaha iyo ilmaha dhibanaha ah

Qodobka 25aad

Dhibanayaasha faraxumaynta & Ablaawaha

Saxaafadda waxaa ku waajib ah in aanay tilmaamin ama carifin dhibanayaasha faraxumaynta ama uuraynta sharciga ahayn isla markaana la samayn wax soo saar keeni kara carifaadaas oo kale, haddii aanay jirin amuuro cad oo saamixi kara, kuwaas oo sharci ahaan u ogolaanaya inay sida yeelan.

Qodobka 26aad

Kala sooca (discrimination)

Saxaafadda waxaa waajib ku ah inay ka fogaato xaqiraada ama hoos u dhiga lagu tilmaao qofka midabkiisa, jinsiyaddiisa, noociisa, ama aqoontiisa, bukaankiisa maskaxeed ama jidheed ee haya ama naafanimadiisa.

Qodobka 27aad

Masuuiyadda Dhaqanka Saxaafadda

Tafaftirayaashu iyaga ayaa ka masuul ah falalka suxufiyiinta ka hoos shaqeeyaa, waxaana waajib ku ah in ay ku qancaan in qoraalada ay ka helaan dadka aan u shaqayn in lagu qoray si waafaqsan anshaxa saxaafadda

Xubinta vi

QODOBADA GUUD

Qodobka 28aad

Keenista Saxaafadda Qalaad

Saxaafad qalaad ama wakiiladeedu way ka hawl geli karaan dalkan JSL. Waxayna xaquuqda iyo waajibaadkaba kala siman yihiin saxaafadda wadaniga ah, waxaana lagu dhaqayaa xeerkan.

Qodobka 29aad

Mudada kala Guurka

Diiwaangelinta ku xusan qodobka 6aad ee xeerkan ma saamaynayso saxaafaddii hore u diiwaan gashanayd.

Qodobka 30aad

Waajibinta la shaqaynta saxaafadda

1. Saraakiisha Dawladda waxaa waajib ku ah, inay la shaqeeyaan oo gacan siiyaan saxaafadda, si ay hore ugu mariyaan mabaa'diida sheegaysa xaqa dadwaynuhu u leeyahay warhelidda.
2. Xukuumadda waa inay dhiirigeliso saxaafadda isla markaana taakulayso intii suuragal ah

Qodobka 31aad

Tir-tirid

Xeer kasta, sharci kasta, Wareegto kasta iyo amar kasta oo khilaafsan ama ka hor imanaya xeerkan way burayaan marka xeerkani dhaqan galo.

Qodobka 32aad

Dhaqan gelinta Sharcigan

Waxa xeerkan awoodiisu ay dhaqangelaysaa marka uu saxeexo Madaxwaynaha Jamhuuriyadda Somaliland

ALLAH MAHAD LEH.

Maxamed Xuseen Cismaan	**Axmed Maxamed Adan**
Xoghayaha Guud Gwakiilada	**Guddomiyaha Golaha Wakiilada**